

CALENDAR U.N.I.M.A.

Artiștii păpușari vor să se cunoască și să se știe cunoscuți. Și poate pentru a se simți mai puțin efemeri pe acest pământ, ei îndeamnă pe istoriografi să cerceteze arhivele, să descopere documente necunoscute sau prea puțin cercetate (un arbore genealogic bogat fiind și el în măsură să risipească orice îndoială asupra rostului existenței lor artistice). Îi atrag pe critici și publiciști în sălile de spectacol și organizează întâlniri internaționale, confruntări de spectacole, dezbateri, colocvii, conferințe. În această ramură artistică ce se hrănește din inteligență, fantezie și spirit, dorința de a cunoaște sugerează uneori modalități pitorești și chiar romantice.

În urmă cu trei ani, londonezii celebrau în catedrala Sf. Paul — cu tot ceremonialul cuvenit — aniversarea a trei sute de ani de la nașterea lui Mister Punch. Doi păpușari francezi, sprijiniți de UNESCO, pornesc în 1961 într-o lungă călătorie să descopere această artă veche și nouă. Itinerariul cuprinde: Europa, Asia, Australia, America de Sud și America Centrală, 130 000 km de parcurs într-un autoturism încărcat cu aparatură de filmat și peliculă. Până acum au parcurs 90 000 km, au înregistrat 5 200 metri de peliculă, 6 000 de fotografii color. Cele 30 de păpuși achiziționate alcătuiesc o valoroasă colecție, prezentată parizienilor în 1964, sub patronajul plin de solitudine al actorilor Jean-Louis Barrault și Madeleine Renaud. În Japonia, expediției i se alătură o marionetistă japoneză. Călătoria se va încheia în toamna anului 1965. Poate Festivalul de la București va fi primul care să fructifice vastul material cules de întreprinzătorii păpușari. Mica expediție a vizitat în anul 1961 și țara noastră. A filmat imagini din spectacole. Și nu ne uită: „a fost pentru noi încântător că la începutul călătoriei noastre l-am descoperit pe Tândărică, dinamismul colectivului său, proșpețimea și noutatea ideilor sale” — ne scriu membrii expediției într-o scrisoare recentă.

În puncte geografice diferite, la mari distanțe, desăvârșindu-și arta în limitele unor modalități de veche tradiție, sau plasându-se pe noi coordonate artistice, inventându-și un limbaj încă neuzitat (și neuzat), teatrul de păpuși este astăzi, tocmai prin toate acestea, la un moment din cele mai interesante ale existenței sale. În multe țări — în țările Asiei, mai ales — publicul a rămas, cu precădere, credincios reprezentațiilor tradiționale, care — asemenea ceremoniilor de cult — unesc în aceeași emoție pe officianți și pe asistenți. În Europa, relația cu publicul se reînnoadă — după o despărțire de decenii — pe măsură ce păpușarul își reînnoiește mijloacele de expresie. În conștiința spectatorului contemporan, arta teatrului de păpuși, depășindu-și condiția artizanală, își face loc alături de arta muzicii, a dansului, a picturii, a teatrului de dramă.

E lui poate momentul să ne întrebăm dacă asistăm și participăm la renașterea teatrului de păpuși sau la nașterea unei noi arte.

Tocmai bogăția, varietatea mijloacelor de expresie, stimulate și condiționate de activitatea creatoare, originală a unor personalități artistice remarcabile, însuflă dorința de cunoaștere, ca o necesitate vitală a dezvoltării artei păpușărești.

Un loc important — prin rolul ei de animator al vieții internaționale păpușărești — îl are Uniunea Internațională a Marionetiștilor, U.N.I.M.A.

U.N.I.M.A. ia ființă la Praga în anul 1929, din inițiativa profesorului ceh Jindřich Veselý și a francezului Paul Jeanne. De la început câștigă adeziunea a 14 state, țara noastră — prin prof. Valerian Sesan — aflându-se printre fondatori. U.N.I.M.A. numără astăzi peste 1100 de membri individuali, teatre, organizații din 40 de țări și e afiliată la I.T.I. și UNESCO. Membrii prezidiului Uniunii Internaționale (țara noastră e reprezentată în prezidiu din 1957), animați de un generos umanism caracteristic acestei organizații de la începuturile ei, asigură spiritul de respect reciproc și colaborare. Mărginindu-se pînă în prezent să patroneze marile manifestări internaționale, Uniunea Internațională a Marionetiștilor tinde spre realizarea unor acțiuni din inițiativă proprie. Primul pas e făcut prin editarea unui album ilustrat, cuprinzînd peste două sute de fotografii și numeroase articole, oglindă a „teatrului de păpuși în lume, azi“. Data apariției : septembrie 1965. Este meritul nostru de a fi sugerat și contribuit activ la realizarea acestei prime inițiative. Prezidiul U.N.I.M.A. a încredințat sarcina de redactor-șef al volumului, semnării acestor rînduri.

Un impuls important l-a dat țara noastră și prin organizarea primului Festival internațional al teatrelor de păpuși și marionete de la București în 1958. Deși nu era primul festival pe gen — în 1957 a avut loc un festival internațional la Braunschweig în R.F.G. —, el este scotit, prin amploarea participării și valoarea artistică a spectacolelor ce s-au confruntat, drept cel mai important. În revista „Teatr“ din 1959, S. V. Obrazțov scria : „Nu vor trece fără a lăsa urme impresiile lăsate de spectacolele festivalului. Într-un fel sau altul, ele se vor reflecta în munca fiecăruia. Acesta este folosul foarte mare al festivalului. Și pentru asta noi, participanți, trebuie să mulțumim guvernului român și tuturor celor ce au prezentat spectacolele și au organizat viața noastră de zi cu zi la București.“ Iar Romain Proctor — vicepreședinte al U.N.I.M.A.-ei, președintele „Asociației păpușarilor americani“, scria : „cel mai emoționant, cel mai palpitant, și probabil cel mai important eveniment în cadrul teatrului de păpuși mondial al secolului nostru — dacă nu al tuturor timpurilor —, a avut loc la București“.

A doua sa ediție, în 1960, îi păstrează locul de prestigiu.

Pentru a ilustra prin cîteva date concrete activitatea U.N.I.M.A.-ei ar fi poate util să răsfoim calendarul anului 1964, an bogat în inițiative.

Cea de a zecea aniversare a Teatrului pentru copii din Bruxelles prilejuește directorului său, regizorul și actorul José Géal, organizarea unui seminar cu tema „Repertoriul teatrului pentru copii — realism și feerie“. La seminar participă, angajînd puncte de vedere și discuții vii, artiști păpușari, publiciști, dramaturgi, actori și regizori ai teatrelor pentru copii.

A doua acțiune — în ordine cronologică — importantă prin ceea ce a oferit culturii păpușărești a fost Festivalul național al teatrului de păpuși sovietic în luna iunie, în perioada celei de-a 12-a conferințe de lucru a prezidiului U.N.I.M.A. la Leningrad și Moscova. Au participat peste 300 de păpușari din cele 80 de teatre sovietice și 120 de păpușari veniți de peste hotare. Festivalul a fost deschis cu inaugurarea unei expoziții care cuprindea exponate — păpuși, fotografii, schițe — din 60 de teatre, ilustrînd realizările teatrului de păpuși sovietic în toată bogăția fanteziei și a înnoirii sale îndrăznețe.

Teatrul central de păpuși din Moscova a prezentat două spectacole, a căror regie e semnată de S. V. Obrazțov : *In vizită la Cukovski* și *I-go-go*, spectacol satiric de Speranski. Serghei Vladimirovici rămîne același neobosit cercetător

al păpușii, pe care îl prețuim. Teatrul mare de păpuși din Leningrad a prezentat un cuceritor spectacol, *Elefântelul curios*, și un spectacol mai vechi, *Prea frumoasa Galateea*. Plină de debordantă fantezie (uneori excesivă), reprezentația Teatrului din Riga cu *Cei patru muzicanți*. Deoarece nu mă pot opri asupra tuturor spectacolelor văzute, trebuie să mai menționez spiritualul spectacol prezentat de Teatrul de umbre din Moscova și vizita instructivă la Institutul de artă teatrală din Leningrad, unde studenții catedrei de „arta teatrului de păpuși“ ne-au prezentat producțiile anilor II, III și IV, convingându-ne — dacă mai era nevoie — de utilitatea și importanța învățămîntului de specialitate și în teatrul de păpuși.

Fecundul an 1964 mă realizează „Primul festival internațional al Teatrului de păpuși de amatori“ la Karlovy-Vary. Mișcarea noastră de amatori, reprezentată prin echipa Casei de cultură din Sighet, se bucură de o caldă apreciere. Referatul regizorului Ștefan Lenkisch, pe tema „Păpușa — realitate și ficțiune pentru spectatorul-copil“ este ascultat cu mult interes.

E larg cunoscută aprecierea de care se bucură țara noastră peste hotare. Spectacolele românești fac obiectul a numeroase cronică și articole ce consemnează în cuvinte sobre sau entuziaste importanța punctului de vedere nou pe care artiștii români îl aduc la crearea și îmbogățirea artei păpușărești contemporane. Lucrările teoretice susținute la congrese, conferințe, seminarii au fost reproduse integral sau parțial în cărți, reviste, ziare.

Frecvențele solicitări de materiale informative au stimulat activitatea Comitetului național român U.N.I.M.A., înființat în 1960, dându-i consistență și justificându-i existența, care la început se vădea a fi absolut formală. Dintre inițiativele și realizările sale cele mai eficiente vom menționa colecția de diapozitive, care cuprinde 40 de imagini din spectacolele de păpuși din întreaga țară, într-un tiraj de 30 de exemplare și difuzată în numeroase țări. De o bună primire s-a bucurat „Expoziția teatrului de păpuși românesc“, inaugurată la Paris la 3 iulie, în sălile Institutului pedagogic, sub auspiciile U.N.I.M.A.—France, a neobositului său președinte d. Robert Desarthis și a d-nei Marion Tournon-Branly (vicepreședintă). Expoziția a atras numeroși vizitatori, atenția presei și a televiziunii franceze, care i-a dedicat două emisiuni. Cităm din publicația păpușarilor francezi: „Montate pe un fond de împletitură de pai de un efect foarte fericit, păpușile executate din materiale foarte variate (rafie, feutrină, materiale plastice, lemn, metal, știuleți de porumb și chiar furculițe) sînt de un mare interes. Am recunoscut printre altele altele pe celebrul Maestru Domilasolfa, pe Micul Prinț și pe prietena sa Vulpea, inspirate după desenele lui Saint-Exupéry. Machete, fotografiile, elemente de decor colorează prezentarea; și am remarcat în special linia și coloritul păpușilor din *Ispăvile viteazului Heracle*... Este, evident, dificil să comparăm mijloacele noastre artisanale cu cele ale teatrului românesc... nu ne rămîne decît să admirăm expoziția și să mulțumim prietenilor noștri români care ne-au dat bucuria de a o găzdui.“

Cu promptitudine, răspundem cererilor făcute de muzee sau expoziții. Numele scenografilor Ștefan Hablinski, Eustațiu Gregorian, Paul Fux, Ella Conovici, Mioara Buescu, Alexandru Rusan, Zizi Frențiu, Clelia Ottone pot fi întîlnite în cataloagele muzeelor și expozițiilor din München, Moscova, Dresda, l'Aquila, Detroit, Los Angeles. Piese românești purtînd semnătura poezilor Gellu Naum, Nina Cassian, a dramaturgilor Valentin Silvestru, Alecu Popovici, Viorica Filipoiu, Octav Păncu-Iași sînt jucate cu succes peste hotare.

E regretabil că Comitetul național român U.N.I.M.A. nu a perseverat în editarea Buletinului său trimestrial. Vom încerca din nou.

Cel de-al III-lea Festival internațional va avea loc la București de la 10—25 septembrie 1965. Programul său prevede prezentarea de spectacole și recitaluri. Un concurs dotat cu premii importante. O expoziție internațională de păpuși, conferințe pe teme inspirate din istoria și estetica teatrului de păpuși, însoțite de exemplificări vizuale: fragmente de spectacole, proiecții de filme, diapozitive etc. Corespondența primită de secretariatul Festivalului ne face cunoscut interesul cu care acest eveniment este așteptat de artiștii din multe țări. Sîntem siguri că vom trece cu succes proba... de bună organizare și ospitalitate. În privința spectacolelor, în aceste luni, multe colective din țara noastră se pregătesc să prezinte oaspeților reprezentații *bune*. E cel mai greu. Poate mai greu decît spectacole „noi“ sau „interesante“.

Margareta Niculescu